

VAKBOND
VOOR
DIEREN

JAARVERSLAG 2024

INHOUDSOPGAVE

WOORD VAN DE VOORZITTER	4
WAAR WE TROTS OP ZIJN	6
EEN VAKBOND VOOR DIEREN	8
ONZE ORGANISATIE	10
ACTIVITEITEN IN 2024	13
FINANCIËN EN JAARREKENING	18
VOORUITBLIK OP 2025	21

geweest, met zelfs een uitstapje naar de Belgische radio.

In november 2024 haalde ons onderzoek naar kippengeluk de voorpagina van de **Telegraaf!** Ook in **NRC** en **Trouw** zijn artikelen verschenen waarin het werk van de Vakbond voor het voetlicht is gebracht.

In 2024 heeft de Vakbond financiering voor verschillende nieuwe projecten ontvangen. Een deel daarvan is in 2024 afgerond en een deel daarvan loopt door tot of start in 2025.

Er zijn in 2024 stappen gezet om het bestuur uit te breiden: in september verwelkomden we aspirant-bestuursleden. In 2025 formaliseren we de uitbreiding van het bestuur tot 5 bestuursleden.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar diegenen die ons het afgelopen jaar (anoniem) donaties hebben gestuurd. Maar naast donaties kreeg ik ook regelmatig ondersteunende mails van mensen die over ons werk hadden gelezen of mij op de radio hadden gehoord. Hartverwarmend om op die manier te worden gesteund. Ik kijk uit naar een prachtig 2025 met veel concrete resultaten voor de werkende dieren.

Marjolein de Rooij
Voorzitter Vakbond voor Dieren

WOORD VAN DE VOORZITTER

EEN TERUGBLIK OP 2024

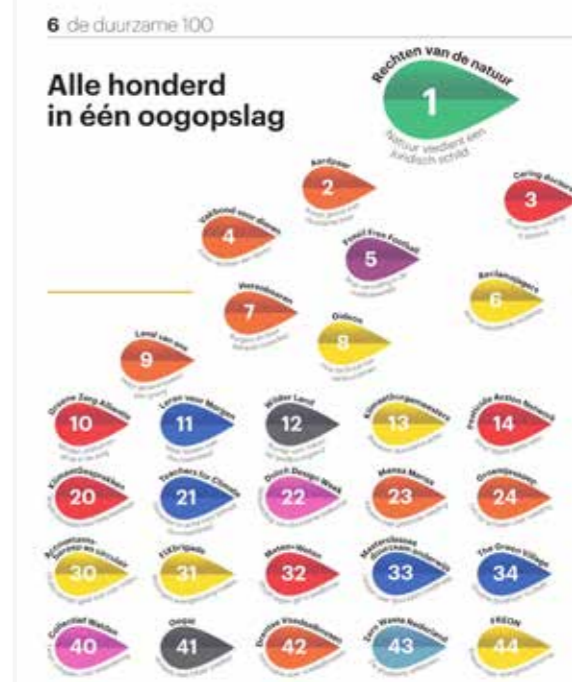
2024 is het tweede volle jaar waarin de Vakbond voor Dieren de belangen van de werkende dieren behartigde. Na een jaar van pionieren en richting bepalen in 2023, maakte de Vakbond in 2024 een professionaliseringslag.

Ik ben blij en trots dat de Vakbond in 2024 een grotere naamsbekendheid heeft gekregen. Als huisvriend van **Villa VdB** (NPO Radio 1) en in andere radioprogramma's vertel ik regelmatig over slimme, leuke, bijzondere en zielige dieren. Ik spreek over hoe mensen naar dieren kijken en hoe de consument kan bijdragen aan een beter leven voor dieren. Het dier zet ik altijd centraal. Ik ben dit jaar, namens de Vakbond, 15 keer op de radio

WAAR WE TROTS OP ZIJN

- In september kende het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselveiligheid en Natuur ons een substantiële subsidie toe om de overlevingskans van biggen in de biologische varkenshouderij te vergroten
- Het interview over de emissiearme koe op 1 oktober 2024 bij 'Dit is de Dag'. Aan de koe sleutelen om emissies te verminderen is een vorm van victim blaming. Dit raakt aan veel facetten van de ethische discussie die we moeten voeren als we het over werkende dieren hebben
- De Vakbond stond in 2024 op nummer 4 in de Duurzame Top 100 van Trouw
- In Trouw stond op 2 mei een mooi interview met Leonie Cornips en Marjolein over het project *Koeientaal in beeld*. Hoe voer je een gesprek met een koe?
- De *Kippengeluksmeter* werd in NRC van december 2024 genoemd als één van dé woorden van 2024
- In november 2024 haalde Marjolein de voorpagina van de Telegraaf en het Haarlems Dagblad met de *Kippengeluksmeter*

- De Vakbond begint zelfs internationaal bekendheid te krijgen. In december 2024 was onze voorzitter te gast bij Radio 1 VRT om te praten over kippengeluk
- Onze voorzitter wordt door journalisten als expert en serieuze gesprekspartner gezien

ONS MODEL

EEN VAKBOND VOOR DIEREN

Wij streven naar (erkenning en) het verbeteren van arbeidsomstandigheden van werkende dieren in de commerciële dierhouderij door het toekennen van (een vorm van) arbeidsrechten voor werkende dieren. Het arbeidsrecht ziet werknemers als partner in de sociale dialoog tussen werkgevers en werknemers. Die rol verdienen werkende dieren ook. Als Vakbond vertegenwoordigen wij hen.

Werkende dieren hebben recht op een veilige werk- en leefomgeving. Op frisse lucht en een schone, brandveilige, stal. Omdat hun privé- en werkende leven samenkomen, hebben ze ook recht op een familieleven. Moeders en kinderen moeten zo lang mogelijk samen kunnen opgroeien en een intergenerationele stalsamenstelling moet worden nagestreefd. De maximale productie van een dier moet worden beperkt en aangepast aan de natuurlijke productie van het dier. En, belangrijk, werkende dieren hebben net zoals hun menselijke variant, ook recht op plezier en geluk in hun werk.

Marjolein de Rooij beschrijft in haar boek *Hoeveel vakantiedagen heeft een varken zes arbeidsrechten voor werkende dieren*.

Deze zes arbeidsrechten zijn:

- 1 Het recht op een veilige werkomgeving
- 2 Het recht op een gezonde werkomgeving
- 3 Het recht op een sociaal leven en privacy
- 4 Het recht op rust, vakantie en pensioen
- 5 Het recht op een geweldloos leven
- 6 Het recht op inspraak

Deze rechten zijn voor de Vakbond voor Dieren het uitgangspunt om werkende dieren te beschermen tegen uitbuiting van hun werkgevers en gelden als uitgangspunt voor inspraak over hun werkomstandigheden.

De Vakbond baseert zich op wetenschappelijke kennis. De Vakbond zorgt voor onderzoek, inventariseert bestaande kennis en brengt kennis bij elkaar. Om serieus te worden genomen als expert en gesprekspartner, is een wetenschappelijke basis onmisbaar. Meer kennis van werkende dieren en hun belevingswereld draagt bij aan meer bewustwording over ethiek in de commerciële dierhouderijen en de arbeidsomstandigheden van werkende dieren.

Met het vergaren en verspreiden van wetenschappelijke kennis over specifieke, actuele, onderwerpen zoals emissiereductie en wat de gevolgen zijn als hiervoor aan het dier wordt 'gesleuteld', draagt de Vakbond bij aan (het gesprek over) de rechten van werkende dieren.

Dieren zijn levende wezens met gevoel. Zij zijn heel goed in staat om hun stem te laten horen. Je moet alleen wel naar ze luisteren. Door kennis te verwerven over de manier waarop dieren communiceren kunnen wij de wensen en behoeften van de dieren nog beter verwoorden. Hun boodschap kunnen we overbrengen aan hun werkgever en aan de consument.

Bij alles wat we doen, blijven we de vergelijking maken met vakbonden voor menselijke werknemers. Als je dieren ziet als werknemers — net zoals mensen dat kunnen zijn

— wordt het vanzelfsprekend om het belang van hun rechten te erkennen. Daarom kiezen we bewust voor termen als vakantiedagen, werkgeluk en arbeidsvoorwaarden. Bij de keuze voor nieuwe projecten, artikelen of interviews leggen we telkens deze verbinding.

Judith: 'Het is fijn om te zien dat in het afgelopen jaar een slag is gemaakt met het professionaliseren van de Vakbond. We kunnen het bestuur uitbreiden met verschillende expertises zoals communicatie, extra kennis over dierenwelzijn en het houden van dieren, kennis van financiën en juridische kennis. Hierdoor kunnen we meer impact maken.'

We blijven bij alles wat we doen als uitgangspunt kijken naar de vakbonden voor menselijke werknemers en hoe deze in het verleden te werk zijn gegaan. En wat we ervan kunnen leren. Vanuit mijn achtergrond als werknemer bij menselijke vakbond AVV breng ik deze kennis mee en zorg ik ervoor dat we dit herkenbaar als leidraad gebruiken. Als vakbond onderhandelen we meestal niet over idealen, maar over de arbeidsomstandigheden van werknemers. Daar is de Vakbond voor Dieren niet anders in.'

ONZE ORGANISATIE

Stichting

De Vakbond voor Dieren is een stichting opgericht in januari 2023. De Vakbond voor Dieren is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 89011333.

Bestuur

Marjolein de Rooij is oprichter en voorzitter. **Judith van Ooijen** is secretaris en penningmeester. **Michiel van Deursen** is algemeen bestuurslid.

Het bestuur werkt vrijwillig en zonder salaris. Het bestuur heeft geen vergoeding voor de gemaakte onkosten gekregen in het afgelopen jaar. Elke drie tot vier weken komt het bestuur (online) samen. Tijdens deze vergaderingen worden de voortgang besproken, doelen vastgesteld en taken verdeeld.

Besluiten van het bestuur worden bij meerderheid van stemmen genomen (zoals vastgelegd in onze statuten) en gedocumenteerd in de notulen van de bestuursvergadering.

Voorgenomen uitbreiding bestuur

In 2024 hebben we ons voorgenomen om het bestuur uit te breiden naar ten minste vijf bestuursleden. Er zijn na een briefselectie aspirant-bestuursleden geselecteerd. Met een kennismakingsbijeenkomst in Amsterdam en een inhoudelijke brainstorm over aanpak, positionering en toekomst is in september voor hen een proefperiode gestart. In deze proefperiode draaien de aspirant-bestuursleden mee in het bestuur. In april 2025 maken we een definitieve keuze over de uitbreiding van het bestuur.

De aspirant-bestuursleden werken eveneens vrijwillig en zonder salaris, zij krijgen geen vergoeding voor gemaakte onkosten.

Voor de projecten die we met financiering van derden uitvoeren werken we samen met andere partijen zoals het Louis Bolk Instituut, Bionext, de Vereniging van Biologische Varkenshouders, het Meertens Instituut, Caring Farmers en anderen.

Van links naar rechts:

Nathalie de Ridder, Marjolein de Rooij, Marion Beishuizen, Michiel van Deursen, John Ricker en Linda Dekkers

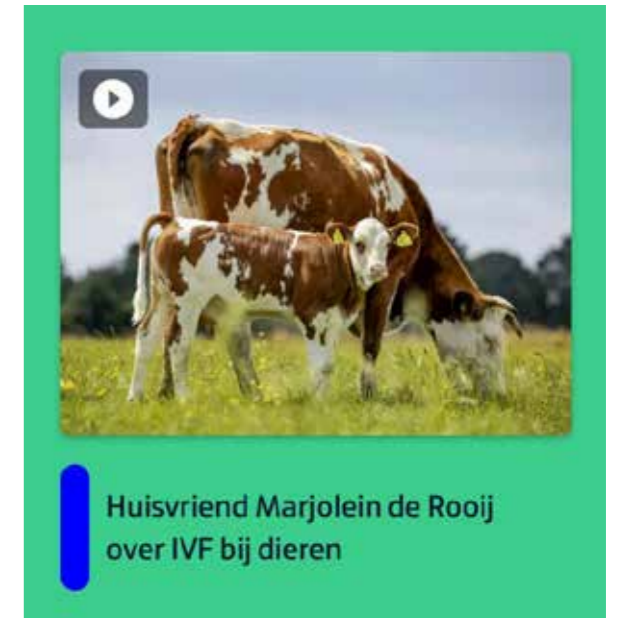
Vakbond en **ACTIVITEITEN IN 2024**

We zijn blij en trots dat we in 2024 nog meer dan in 2023 de publiek en de media hebben kunnen vinden. Hieronder een overzicht van de belangrijkste activiteiten.

Media

In 2024 heeft de Vakbond onverminderd de media opgezocht en gevonden. Sinds maart 2024 is Marjolein de Rooij als huisvriend te horen op de radio bij **Villa VdB** (NPO Radio 1). Daarnaast is zij te gast geweest bij **Radio 1 VRT**, **Vroege Vogels** en **Dit is de Dag** (NPO Radio 1). In totaal was zij 15 keer te horen op de radio in 2024. In 2024 heeft Marjolein de Rooij ook opinieartikelen gepubliceerd in **Trouw** en op **Joop.nl**.

In de bijlage een volledig overzicht van lezingen, artikelen en andere optredens in de media.

Koeientaal

In 2024 is het project *Koeientaal in beeld* afgerond. Met dit project hebben we de taal van koeien in beeld gebracht. We hebben op acht verschillende bedrijven (intensieve melkveehouderijen, biologische melkveehouderijen, een groot en een klein rusthuis voor koeien) opnamen gemaakt van hun communicatie. Met elkaar, met ons en met de boer. We hebben hiervoor nauw samengewerkt met Leonie Cornips, hoogleraar taalwetenschappen en onderzoeker van het Meertens Instituut. Vanuit de taalwetenschappen biedt zij een perspectief op de taal

van de koe die vanuit de diergeneeskunde, ethologie of landbouwwetenschappen niet onderzocht wordt.

Deze bevindingen hebben we besproken met experts, melkveehouders en studenten. De resultaten hiervan worden gebruikt in de lessen op **Aeres Barneveld, Hogeschool Inholland** in Delft en op vele andere plekken.

Kijk hier voor de resultaten:

<https://www.vakbondvoordieren.nl/koeientaal-in-beeld/>

Kippengeluksmeter

De Vakbond voor Dieren ontwikkelt een innovatieve kippengeluksmeter die het welzijn van kippen objectief meet aan de hand van hun geluiden en gedragingen. Dit project, in samenwerking met **Louis Bolk Instituut** en andere wetenschappelijke en technische partners, brengt plezier en geluk van kippen in kaart en biedt boeren en beleidsmakers inzichten om het welzijn te verbeteren. Met behulp van AI en geavanceerde technologieën levert de geluksmeter een waardevolle bijdrage aan een dierwaardige veehouderij en transparantie richting consumenten.

In maart 2024 is het project gestart. In november 2024 is de eerste fase van het project afgerond: er is een verkennend onderzoek gedaan en er zijn gedrags- en geluidsoptnamen in verschillende houderijsystemen gemaakt. De verzamelde data

zijn geanalyseerd en er is een vergelijking gemaakt met wetenschappelijke literatuur.

Kijk hier voor het eindrapport

www.vakbondvoordieren.nl/kippengeluk

In 2025 gaan we door met het realiseren van de Kippengeluksmeter.

Terugdringen van biggensterfte in vrijloopkraamhokken

In oktober 2024 startten we met ons project dat zich richt op het vergroten van de overlevingskans van biggen in vrijloopkraamhokken bij biologische varkensboeren. Door 'best practices' in kaart te brengen en deze toegankelijk te maken via inspirerende video's en stalkaarten, helpen we boeren om biggensterfte terug te dringen zonder het welzijn van de moederzeug aan te tasten. Met wetenschappelijke inzichten en praktijkvoorbeelden bieden we concrete handvatten die bijdragen aan een diervriendelijke en duurzame varkenshouderij. De resultaten worden breed verspreid via agrarische media en opleidingen, met als doel een blijvende impact te realiseren binnen de sector.

Dit project ronden we in 2025 af.

Virtual Fencing

In 2024 is Marjolein de Rooij in opdracht van koeienbedrijf De Regte Heijden gestart met een project rondom virtuele afrastering als onderdeel van een agri wilding-initiatief. Zij heeft in het project geadviseerd met een focus op dierenwelzijn, waarbij zowel mogelijke stress en/of pijn als de aanwezigheid van positief welzijn centraal stonden. Het systeem, dat gebruikmaakt van GPS-halsbanden met geluidssignalen en milde impulsen, biedt dieren de mogelijkheid om zich natuurlijk te gedragen in een regeneratieve landbouw omgeving. Dit project dient als praktijkverkenning naar diervriendelijke implementaties van innovatieve technologieën. In 2024 is de literatuurstudie afgerond. Deze vind je hier:

<https://www.vakbondvoordieren.nl/wp-content/uploads/2025/04/Dierwaardigheid-bij-virtual-fencing-DEF.pdf>

E-book: 'Hoeveel vakantiedagen heeft een varken'

In 2024 is het boek van Marjolein de Rooij ook als e-book uitgekomen. Hierdoor hopen we nog meer mensen te bereiken.

<https://www.ebook.nl/ebook/9789464712711-hoeveel-vakantiedagen-heeft-een-varken-marjolein-de-rooij/>

Fondsenwerving

In 2024 hebben we extra aandacht kunnen besteden aan fondsenwerving voor nieuwe projecten. We hebben financieringsaanvragen voorbereid voor verschillende projecten, waaronder:

- Het vervolg van de ontwikkeling van een kippengeluksmeter
- Een congres over ethiek in de veehouderij
- Juridische advisering over de mogelijkheid om dieren 'uit de voedselketen' te halen
- Ontwikkeling en professionalisering van onze eigen organisatie; communicatiestrategie, zichtbaarheid, website, projectmanagementsoftware, etc.
- Toepassen van dark brooders in de praktijk

Donaties

Ondanks dat we nog niet actief hebben ingezet op donaties, hebben wij dankzij de aandacht die de Vakbond in de media heeft gekregen dit jaar voor het eerst donaties mogen ontvangen. Hier zijn we heel blij mee en het sterkt ons in het plan om meer in te zetten op particuliere donaties.

FINANCIËN

Ons financiële beleid is gericht op een verantwoorde uitbreiding met voldoende middelen om onze doelstellingen te bereiken. We streven ernaar om onze middelen voornamelijk via fondsenwerving te verwerven. Doordat het bestuur op vrijwillige basis werkt, zijn de kosten zeer beperkt gebleven.

Voorzitter Marjolein heeft de meeste kosten voor de Vakbond, zoals de kosten voor de website, de oprichting en de bankkosten privé op zich genomen. De schuld die de Stichting hierdoor aan Marjolein heeft, is in 2024 kwijtgescholden. Dankzij donaties en de kwijtschelding is het resultaat voor 2024 positief.

In 2024 is een begin gemaakt met het opstellen van een huishoudelijk reglement en financiële protocollen. In 2025 besteden we verder aandacht aan het formuleren van interne processen, procedures en werkwijzen.

Toelichting balans

Op 3 december 2024 is een voorschot van € 85.941,60 voor het project *Terugdringen biggensterfte in vrijloopkraamhok bij biologische boeren* ontvangen van het ministerie van LNV. Het project wordt in 2025 uitgevoerd. Er is een totaal van €107.427 aan subsidie toegezegd.

Het project *Kippengeluksmeter* is in 2024 afgerond. De resterende kosten voor het project (€1.975) zijn in 2025 betaald.

Toelichting exploitatie 2024

Er is een totaal van €620 aan donaties van particulieren in 2024 ontvangen (€ 100 hiervan is op 31 december overgemaakt en op 1 januari 2025 op de bankrekening bijgeschreven). Marjolein heeft haar vordering voor de oprichtingskosten in 2024 kwijtgescholden. De projecten *Koeientaal in beeld* en *Kippengeluksmeter* zijn in 2024 afgerond en met de subsidieverstrekkingen afgerekend.

De algemene kosten zijn: bankkosten en vormgevingskosten die niet door subsidies zijn gedekt.

JAAARREKENING 2024

BALANS	31-12-2023	31-12-2024
ACTIVA		
Vorderingen	-	100,00
Liquide middelen	1218,08	87.647,72
Totaal Activa	1218,08	87.747,72
PASSIVA		
Algemene Reserves	-	-992,45
Resultaat Boekjaar	-992,45	823,26
Eigen vermogen	-992,45	-169,19
Kortlopende schulden	2.210,53	87.916,91
Totaal Passiva	1218,08	87.747,72
RESULTATENREKENING		
	2023	2024
OPBRENGSTEN		
Donaties	-	1.612,45
Ontvangen subsidie	25.000,00	44.023,08
Nog te besteden projectkosten	-1.218,08	-1.975,00
	23.781,92	42.048,08
Totaal Opbrengsten	23.781,92	43.660,53
KOSTEN		
Algemene kosten	992,45	1.004,26
Projectkosten	23.781,92	41.833,01
Totaal Kosten	24.774,37	42.837,27
Resultaat Boekjaar	-992,45	823,26

VOORUITBLIK EN AMBITIES 2025

Strategisch plan 2025-2030 en jaarplan 2025

Het jaar 2024 hebben we ook gebruikt om onze plannen voor de toekomst verder uit te werken en om onze acties concreet te maken. We hebben een strategisch plan opgesteld waarin we onze doelen tot en met 2030 hebben vastgelegd. Dit plan gebruiken we als basis voor de jaarplannen, waarin we concrete acties plannen.

Media

In 2025 blijven we de media opzoeken. De professionaliseringslag die we gaan maken, richt zich ook op verbeteren van communicatie en het vergroten van onze zichtbaarheid. We verwachten dat we daardoor nog beter gevonden worden zodat we een volwaardige gesprekspartner blijven voor werkgevers, journalisten en beleidsmakers.

Fondsenwerving en communicatie

We gaan onze fondsenwerving verder vorm geven en uitbreiden. Door zichtbaar te zijn voor mensen die onze achterban een warm hart toe dragen. Dit doen we door het regelmatig versturen van een nieuwsbrief, inzetten op social media, werken aan een actuele website en het uitdragen van de resultaten van projecten via lezingen, presentaties, mediaoptredens en opinieartikelen. We hebben financiering aangevraagd voor personele ondersteuning op dit terrein.

Congres 'Ethiek in de Veehouderij' (ambitie)

In 2025 willen we een congres houden dat zich richt op de ethische vraagstukken binnen de verschillende vormen van veehouderij. Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag is de financiering hiervoor wel aangevraagd, maar nog niet definitief rond. Als de financiering hiervoor tijdig wordt toegekend, zullen we dit congres in 2025 nog organiseren.

Pilotproject in Tanzania

In 2025 starten we met een pilotproject om het welzijn van leghennen op kleinschalige boerderijen in Arusha, Tanzania, te verbeteren. Dit project richt zich op het trainen van boeren, het stimuleren van de vraag naar vrije-uitloopeieren en het opzetten van een netwerk van vrije-uitloopboeren om de keten te versterken. Door samen te werken met hotels en lodges in deze toeristische regio kan een duurzame markt voor diervriendelijkere producten worden gecreëerd. Het projectplan is opgesteld en de eerste samenwerkingen met RVO en de Nederlandse ambassade in Nairobi, Kenia zijn veelbelovend. Wij verwachten in 2025 met dit project te kunnen starten.

Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag is de financiering hiervoor wel aangevraagd, maar nog niet definitief rond. Als in de financiering hiervoor wordt toegekend, zullen we dit project opstarten.

Proefproces (ambitie)

De Vakbond voor Dieren wil zich inzetten voor werkende dieren, maar ook voor dieren die niet meer hoeven te werken. Ons doel is vanuit de Vakbond meer algemeen om de intrinsieke waarde van dieren daadwerkelijk los te zien van hun doel voor de mens. In de praktijk kan een dier dat wordt geboren als productiedier, nooit in een andere categorie (zoals gezelschapsdier) terechtkomen. En

de categorie waarin een dier bij geboorte toegewezen wordt heeft gevolgen voor zijn of haar medische behandeling, eisen aan bijvoorbeeld huisvesting, en de wijze van doodgaan. Wij vinden dat dieren los gezien moeten kunnen worden van hun functie voor de mens. En dat betekent dat zorg en medicijnen moeten kunnen worden ingezet in het belang van het dier, zonder de beperkingen die de voedselketen hanteert. Als is gegarandeerd dat een dier geen onderdeel meer uitmaakt van de voedselketen, is er geen rechtvaardiging meer om die beperkingen in stand te houden.

Wij willen de mogelijkheden verkennen om hiervoor een proefproces te voeren. En, als

die mogelijkheden er zijn, dit proefproces ook daadwerkelijk te voeren.

Dit proces zet een belangrijk precedent voor de rechten van dieren, stelt de intrinsieke waarde van het dier centraal en roept op tot herziening van huidige regelgeving. Met dit proces vragen we aandacht voor de discrepantie in de behandeling van huisdieren en (werkende) productiedieren.

Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag is de financiering hiervoor wel aangevraagd, maar nog niet definitief rond. Als de financiering hiervoor wordt toegekend, zullen we dit project opstarten.

Implementatie van Dark Brooders in de opfok van vleeskuikens en leghennen (ambitie)

Dark brooders zijn verwarmde, donkere ruimtes die het natuurlijke gedrag van kuikens nabootsen door een veilige en beschutte rustplaats te bieden. Onderzoek heeft aangetoond dat het gebruik van dark brooders het welzijn van kuikens verbetert en het optreden van pikkerij vermindert. Desondanks is de toepassing van dark brooders in de praktijk beperkt. In 2025 willen we een project starten met als doel de belangrijkste bezwaren tegen de implementatie van dark brooders in de opfok van kuikens te identificeren en oplossingen te ontwikkelen om deze barrières weg te nemen.

COLOFON

TEKST

Linda Dekkers

OPMAAK

Gertrude Lok

FOTOVERANTWOORDING

omslag	Jo-Anne McArthur / We Animals
p 2	Marjolein de Rooij
p 4	Cynthia Boll
p 8	Wolfgang Hasselmann / Unsplash Erik-Jan Leusink / Unsplash Ben Moreland / Unsplash
p 9	Daniel Vos
p 11	Marjolein de Rooij
p 12	Marjolein de Rooij
p 15	Jo-Anne McArthur / We Animals
p 17	Marjolein de Rooij
p 18	Jo-Anne McArthur / We Animals Jo-Anne McArthur / We Animals Sabina Diethelm / We Animals Jo-Anne McArthur / We Animals Ester Dobiášová / We Animals Jo-Anne McArthur / We Animals Jo-Anne McArthur / We Animals
p 20	Marjolein de Rooij
p 23	Jo-Anne McArthur / We Animals
p 24	Jo-Anne McArthur / We Animals

Jaarverslag 2024
Stichting Vakbond voor Dieren

www.vakbondvoordieren.nl
info@vakbondvoordieren.nl
KvK 89011333